

OEFENING IN BEELDVORMING

handleiding voor de cursusleiding

1. Probleemstelling

Deze oefening is ontstaan tijdens een assistenten-werkweek naar aanleiding van de vragen:

- hoe kunnen wij leren echt vanuit fenomenen te praten?
- hoe kunnen wij zichtbaar maken, met welke problemen men tijdens een beeldvorming eigenlijk worstelt, zoals bijv:
  - . heeft men een werkelijk beeld gekregen?
  - . heeft ieder groepslid hetzelfde beeld gekregen?
  - . hoe moet men iets uit zijn eigen waarneming voor de anderen beschrijven, opdat de anderen zich een vergelijkbaar of identiek beeld kunnen vormen?
- welke procedures kunnen er tijdens een beeldvorming toegepast worden?
- hoe kan men toetsen of een beeldvorming voldoende was?
- enz.

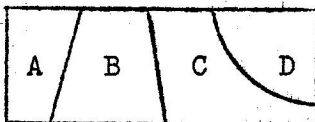
Met deze oefening, die in het volgende beschreven wordt en die tot doel heeft antwoord te geven op de zo net gestelde vragen, is intussen al in vele cursussituaties gewerkt, zodat ze al verder dan in de experimentele fase is.

2. Grondgedachte van de oefening

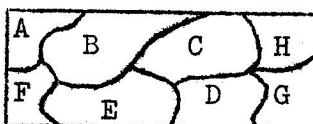
"Neem eens een foto uit een tijdschrift, knip het in stukken, geef ieder lid van een groep een stukje en laat vervolgens de mensen aan elkaar vertellen, wat ze op hun stukje gezien hebben. Uit hun verhalen moeten ze zich nu een beeld kunnen maken van wat de anderen gezien hebben, tevens krijgen ze met z'n allen een beeld van het plaatje".

3. De rekvisieten

- a. Een foto of reproductie (niet te klein van formaat, liefst A4-, A3-formaat).
 Het moet iets voorstellen, dat een beetje buitengewoon is, d.w.z. er moet iets onverwachts, iets ludieks of iets dubbelzinnigs in zijn.
 (Voorbeeld: we hebben veel gebruik gemaakt van een foto: twee mensen spelen een schaakpartij, maar de figuren zijn Duitse soldaten met Hitler, toren = raket V2, andere figuren zijn bijv. vliegtuigen, radarschermen enz.).
- b. wordt in stukken geknipt, ieder deel wordt van een letter voorzien, bijv.

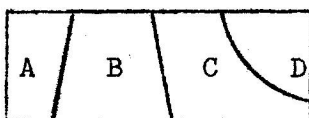

- zo in stukken snijden, dat je niet uit een stuk alleen al de betekenis van het plaatje op kunt maken;
- zo knippen, dat je een deel niet helemaal afgesloten op het stukje hebt, maar dat er iets daarvan op het stukje van een ander groepslid te zien is;
- ook niet te ingewikkelde delen maken, bijv.

dan krijgt het te veel kunstmatig karakter.

- c. Op een wit vel papier wordt getekend, hoe de stukken van het plaatje bij elkaar passen (maar natuurlijk niet, wat er op het plaatje te zien is), bijv.

zodat zich bijv. B. kan realiseren, dat zijn stuk samenhangt met A en C.

- d. Ieder actief groepslid en ook iedere waarnemer krijgt een vel papier (en viltstiften c.q. waskrijt).

3. Procedure voor de oefening

- a. (15 minuten): - uitleggen van doelstelling en procedure van de oefening (volgende punten b tot....);
- de tekening waarop te zien is hoe het plaatje in stukken geknipt is en hoe de stukken bij elkaar passen;
  - indelen van de groep in - "spelers" en
- waarnemers.

- b. (1 minuut) : - uitreiken van de stukken van de foto aan de spelers; d.w.z. zoveel stukken = zoveel spelers (variante: à 2 spelers krijgen hetzelfde stuk);
 - iedere speler mag zijn stuk 1 minuut lang intensief bestuderen, maar:
- . geen aantekeningen maken, het stuk niet tekenen!
  - . niet aan de andere spelers laten zien.
  - . als (variante) meer spelers een stuk krijgen, dan mogen ze het wel samen bestuderen, maar tijdens het studeren niet met elkaar erover praten!
- c. (1 minuut) : - na afloop van 1 minuut zamelt de cursusleiding weer alle stukken in. Men moet dus in het vervolg zijn stuk vanuit zijn geheugen beschrijven. De waarnemers hebben het stuk helemaal nog niet gezien (variante: een deel van de waarnemers mag het hele plaatje aan het begin even zien).
- d. (30 minuten) : - Uitvoering van de oefening, d.w.z. men moet nu zuiver verbaal, dus zonder zijn eigen stukje op een flap te tekenen en zonder notities te maken, beschrijven wat men gezien heeft en men moet als groep tot een totaal beeld komen. Men doet als cursusleiding er goed aan, om de groep van tevoren aan te bevelen, aan het begin eventjes over de procedure te praten, hoe men nu te werk wil gaan! De spelers bepalen zelf, in welke orde ze om de tafel willen gaan zitten, of er iemand de leiding moet krijgen, of men een betere planning wil maken enz.
- Taak van de groep is dus: Hoe ziet het hele plaatje eruit?
- e. (5-10 minuten): - Iedere speler en iedere waarnemer tekent nu, hoe voor hem het totale plaatje er uit ziet (daarom het papier en de stiften onder 3d!), maar men mag niet kijken, hoe de buurman dit tekent. Dit plaatje laat men voorlopig nog niet aan de anderen zien!
- f. (10-15 minuten): - Gesprek: Heeft dit plaatje een bepaalde betekenis? Zo ja, welke? Dit gesprek kan op verschillende manieren plaats vinden:
- . alleen tussen de spelers;
  - . gezamenlijk tussen spelers en waarnemers;
  - . afzonderlijk tussen spelers aan de ene kant en waarnemers aan de andere kant en vervolgens de uitkomsten met elkaar vergelijken.

- g. (10 minuten): - Het hele plaatje laten zien;
 " De verschillende tekeningen van spelers c.q. waarnemers laten zien.
- h. (30 minuten): - Evaluatie van de oefening.

Gezichtspunten voor de evaluatie:

T.o.v. de procedure: Men kan verschillende procedures toepassen:

1. A beschrijft zijn stuk tot in alle details, daarna B enz.
2. A beschrijft zijn deel alleen maar in grote trekken, dan B de grote lijnen enz.; in een volgende ronde gaat men pas in op details en komt door vraag en antwoord tot het hele beeld (varianten):
  - A beschrijft nu in details zijn stuk, daarna B enz.
  - Men gaat zich nu blijkt, dat het meest relevante en belangrijkste gebeuren op de stukken B en C te zien moet zijn, vervolgens op de details van B en C richten.
  - Men herkent dat er op het plaatje bijv. een schaakspel in een kamer te zien is en beschrijft vervolgens eerst de "actie" van het beeld en dan de ruimte, waarin zich dat afspeelt.
  - enz.
3. Men heeft bepaalde vermoedens t.o.v. de betekenis van het plaatje en springt van de waarneming over tot conclusies.

T.o.v. de interactie

- Beschrijft men zijn stuk voor zichzelf of voor de anderen?
- Luistert men naar elkaar, omdat men als hele groep aan het hele beeld werkt, of luistert men naar elkaar, totdat men zijn eigen stukje beter begrijpt?
- Komt men tot herhalingen, omdat men te veel met zijn eigen stukje bezig is?
- Zijn er een paar personen, die leiding geven aan het hele proces, aan de interactie, aan de procedure?
- Laat men de anderen in het duister raden, terwijl men zelf misschien de verklaring voor een bepaald probleem heeft; en doet men dan met innerlijk genoegen mededeling: "Zo is het en niet anders!"
- Laat men zijn eigen waarneming beïnvloeden door bepaalde interpretaties, die men zelf aan zijn stuk geeft? Of interpretaties van anderen?
- enz.

T.o.v. de inhoud: let op

- Of men voor de anderen duidelijk maakt, of men "links" en "rechts" bedoelt als "links van de vrouw" of aan de linker kant van het plaatje, of dat men zich deze problemen niet realiseert;
- of men de proporties van het plaatje en de voorwerpen aan elkaar duidelijk maakt.

Het oorspronkelijk gebruikte plaatje is bij FG ter inzage.
Graag verdere ervaringen met en ontwikkelingen van deze oefening doorgeven aan FG.